

جمهوری اسلامی ایران
مرکز مدیریت حوزه های علمیه
مدیریت حوزه علمیه استان قم
رساله علمی سطح (۳)

عنوان رساله
ویژگی های اخلاقی مبلغ

راهنما:

دکتر سید علی حسینی زاده

مشاور:

دکتر محمد داوری

محقق:

قاسم جباری

۱۳۹۷

چکیده

تبلیغ دین و بیان احکام اسلام یکی از وظایف مهم مبلغان دینی است. مبلغان دینی قبل از دعوت مردم به دین با کلام، اعمال و رفتار آنان مورد توجه مخاطبان قرار دارد و پابندی مبلغ به ارزش های اخلاقی از عوامل مهم تأثیرگذاری تبلیغ دینی است. آگاهی مبلغ از ارزش های اخلاقی و به کار بردن آنها می تواند در آگاهی بخشی به مسلمانان و پیشرفت دین اسلام نقش ویژه ای داشته باشد. این تحقیق به روش توصیفی تحلیلی انجام شد و نتایج تحقیق حاکی از این است که در بخش ویژگی های فردی مبلغ باید دارای ویژگی های چون اخلاص، زهد و ساده زیستی، و صبر و پشت کار و کیاست و نظافت و... باشد و در بخش ویژگی های اجتماعی نیز مناسب است مبلغ دارای ویژگی های حسن خلق، سعه صدر، شجاعت و امانت و تواضع و کرامت و... باشد تا بتواند تأثیر بیش تری در تبلیغ دین داشته باشد. همچنین مناسب است مبلغ به وظایف خود همچون خودسازی و تبلیغ عملی، تعلیم اصول عقاید، تزکیه اخلاق مردم و آشنایی کافی با احکام شرعی و وحدت بخشی و توجه به فقرا و مستضعفان و... به دقت عمل کند تا تأثیرگذاری بیش تری داشته باشد.

کلید واژه:

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	مقدمه.....
۳.....	فصل اول: طرح تحقیق.....
۴.....	بیان مسأله.....
۴.....	ضرورت تحقیق.....
۵.....	اهداف و فواید تحقیق.....
۵.....	سؤالات تحقیق.....
۵.....	سؤال اصلی:.....
۵.....	سؤالات فرعی:.....
۵.....	پیشینه تحقیق.....
۸.....	روش تحقیق.....
۹.....	فصل دوم: کلیات و مفاهیم.....
۱۰.....	الف) کلیات.....
۱۰.....	اهمیت و ضرورت تبلیغ.....
۱۰.....	۱. اهمیت تبلیغ از نگاه قرآن.....
۱۲.....	۲. اهمیت تبلیغ از نگاه پیامبر(ص).....
۱۳.....	۳. اهمیت تبلیغ از نگاه ائمه اطهار.....
۱۴.....	۴. اهمیت تبلیغ از نگاه امام خمینی قدس سره.....
۱۵.....	۵. اهمیت تبلیغ از دیدگاه رهبر انقلاب (مدظله).....
۱۷.....	ب) مفاهیم.....

۱۷..... اخلاق

۱۸..... تبلیغ و مبلغ دینی

۲۰..... فصل سوم: وظایف مبلغ

۲۱..... ۱. خودسازی و تبلیغ عملی

۲۳..... ۲. آشنایی با احکام شرعی

۲۳..... ۳. تزکیه اخلاق مردم

۲۵..... ۴. تعلیم اصول عقاید

۲۵..... ۵. عدم پشتیبانی از مجرمین و کفار

۲۷..... ۶. پیروی نکردن از آنچه به آن علم ندارد

۲۸..... ۷. وحدت بخشی و دروی از ایجاد تفرقه در دین

۲۹..... ۸. توجه به فقرا و مستضعفان

۲۹..... الف) توجه به فقرا و مستضعفان در قرآن

۳۶..... ب) توجه به فقرا و مستضعفان در روایات

۳۸..... فصل چهارم: ویژگیهای اخلاقی فردی مبلغ

۳۹..... ۱. اخلاص

۳۹..... الف) اخلاص از منظر قرآن

۴۱..... ب) اخلاص از منظر روایات

۴۲..... ۲. زهد

۴۳..... الف) زهد از منظر قرآن

۴۷..... ب) زهد از منظر روایات

۴۹..... ۳ - صبر

۴۹..... الف) صبر در قرآن

- ب) صبر در روایات..... ۶۷
۴. توکل..... ۶۸
- توکل در قرآن..... ۶۸
۵. پشتکار..... ۷۵
- پشتکار در قرآن..... ۷۵
۶. نظافت و پاکیزگی..... ۸۰
۷. تنفر از گناه..... ۸۱
- ۸- کیاست..... ۸۲
- پیام ها:..... ۸۳
- ۹- شکرگذاری و حمد..... ۸۵

فصل پنجم: ویژگیهای اجتماعی مبلغ..... ۸۹

۱. عدم اجبار مخاطب بر پذیرش تبلیغ..... ۹۰
- عدم اجبار مخاطب بر پذیرش تبلیغ در قرآن..... ۹۰
۲. امانت..... ۹۴
- الف) امانت در قرآن..... ۹۴
- ب) امانت در روایات..... ۹۶
۳. شجاعت..... ۹۶
۴. حلم..... ۱۰۹
- الف) حلم از منظر قرآن..... ۱۰۹
- ب - حلم از منظر روایات..... ۱۱۱
۵. عمل به گفته‌های خویش..... ۱۱۱
- الف) عمل به گفته‌های خویش در قرآن..... ۱۱۲
- ب) عمل به گفته‌های خویش در روایات..... ۱۱۴

۱۱۶	۶. عدم مطالبه اجر
۱۱۶	عدم مطالبه اجر در قرآن
۱۱۹	۷. تواضع
۱۱۹	الف) تواضع در قرآن
۱۲۴	ب) تواضع در روایات
۱۲۵	۸. صداقت
۱۲۵	الف) صداقت در قرآن
۱۲۶	ب) صداقت در روایات
۱۲۶	۹. مهربانی و نرم دلی:
۱۳۴	۱۰. مهمان نوازی
۱۳۴	مهمان نوازی در قرآن
۱۳۵	۱۱. کرامت و بزرگواری
۱۳۵	کرامت و بزرگواری در قرآن
۱۴۱	۱۲. نیکی در برابر بدی
۱۴۱	نیکی در برابر بدی در قرآن
۱۴۶	۱۳. حسن خلق
۱۴۶	الف) حسن خلق در قرآن
۱۴۹	ب) حسن خلق در روایات
۱۵۰	۱۴. دوری از تکلف و سخت گیری
۱۵۰	دوری از تکلف و سخت گیری در قرآن
۱۵۱	۱۵. وفاداری
۱۵۱	وفاداری در قرآن
۱۵۲	۱۶. دوری از منت گذاشتن
۱۵۲	دوری از منت گذاشتن در قرآن

۱۵۴	.....	۱۷. کظم غیظ
۱۵۴	.....	کظم غیظ در قرآن
۱۵۵	.....	۱۸. شرح صدر
۱۵۵	.....	شرح صدر در قرآن
۱۵۹	.....	جمع بندی و نتیجه گیری
۱۶۳	.....	منابع و مأخذ
۱۶۳	.....	کتابنامه

مقدمه

تبلیغ دینی در مکتب تشیع، یکی از مهم ترین وظایف عالمان دینی است؛ به گونه ای که تمام پژوهشها و مباحث اجتهادی در حوزه های علمیه برای رسیدن به احکام اسلامی، زمانی مثمر ثمر خواهد بود که به مخاطبان این احکام از طریق مبلغان دینی برسد. «جایگاه تبلیغ نسبت به مکتب، همانند جایگاه قلب نسبت به بدن است. قلب برای بدن همچون موتور محرک است. تبلیغ نیز حکم حرکت بخشی به مکتب را دارد؛ همان گونه که بدن بدون قلب، حتی با داشتن مغز قوی، کارایی نخواهد داشت، مکتب نیز حتی با داشتن پایه های منطقی و اعتقادی قوی، بدون تبلیغ، به حیات شایسته خود نخواهد رسید.»^۱ قرآن کریم، از هر قومی، افرادی را موظف می داند که برای یادگیری مباحث دینی به مراکز آموزش معارف دینی کوچ کنند و پس از بازگشت به عنوان مبلغ اسلامی، سایر اشخاص را نسبت به اعتقادات و احکام دینی آگاه سازند: «چرا از هر فرقه ای از مؤمنان، دسته ای کوچ نمی کنند تا در دین، آگاهی عمیق پیدا کنند و پس از بازگشت، قوم خود را بیم دهند، تا شاید آنان نیز خداترس شده و از نافرمانی خدا دوری کنند؟»^۲ و نیز قرآن کریم می فرماید: «بعضی از شما باید مردم را به نیکوکاری دعوت کنند و آنان را از کارهای بد بازدارند...»^۳ و نیز قرآن کریم خطاب به پیامبر (ص) می فرماید: «به مردم یادآوری کن که یادآوری به نفع مؤمنان است...»^۴ همچنین در این کتاب مقدس آمده است که: قرآن نازل شد تا پیامبر با آن، همه کسانی را که پیام پیامبر را می شنوند و متوجه می شوند انداز کند.^۵ از آنجا که شخصیت و منش اخلاقی مبلغ در اثر

۱. محمد رضا کویانی، روانشناسی و تبلیغات، ص ۱۶.

۲. ... فَلَوْلَا نَفَرَ مِن كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ طَائِفَةٌ لِّيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَ لِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ (توبه، ۱۲۲).

۳. وَ لَتَكُن مِّنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ (آل عمران، ۱۰۴).

۴. وَ ذَكَرْنَا لَكَ الذِّكْرَ تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ (ذاریات، ۵۵).

۵. وَأَوْحَىٰ إِلَيَّ هَذَا الْقُرْآنُ لِأُنذِرْكُمْ بِهِي وَمَن بَلَغ... (انعام، ۱۹).

گذارى تبليغ دينى او نقش اساسى دارد، رعايت موازين اخلاقى از مهم ترين وظائف مبلغ محسوب مى شود. زيرا تبليغ عملى از طريق پايىندى به دستورات الهى به همراه اخلاق حسنه در برخورد با مخاطبان و رساندن صحيح پيام هاى الهى، بيشترين تأثير را در موفقيت مبلغ دينى خواهد داشت. اين تحقيق در پنج فصل تنظيم شده است كه در فصل اول به بيان مسأله و كليات موضوع بحث، پرداخته شده است؛ در فصل دوم، وظائف مبلغ مورد بررسى قرار گرفته است. فصل سوم ويژگيهاى اخلاقى فردى مبلغان از ديده گاه قرآن و روايات مورد بررسى قرار گرفته است؛ فصل چهارم به ويژگيهاى اخلاقى اجتماعى مبلغان از ديده گاه قرآن و روايات، اختصاص يافته است. و در نهايت در فصل پنجم به جمع بندى مباحث در اين زمينه اشاره شده است.